

De fria dansgruppernas situation

En lägesrapport 2002

**av Ann Larsson på uppdrag av
Statens kulturråd • Januari 2002**

Innehåll

3	1. Uppdrag och arbetsmetod
3	2. Den fria dansgruppens struktur och gruppernas/koreografernas antal
4	3. Publiken
5	4. Ekonomi
8	5. Orsaker till nuvarande bidragsnivå
10	6. Kollektivavtal
10	7. Turnéer
11	8. Kulturrådets dansstatistik
12	9. Slutsatser
13	Källor
13	Fotnot

Den moderna dansen är i ett uppbyggnadsskede i Sverige. De främsta svenska fria grupperna/koreograferna har de senaste åren genomgått en professionalisering och är på en kvalitativ konstnärlig nivå som ännu inte avspeglar sig i deras ekonomiska nivå. Dansen har tack vare sin ungdom nu möjligheten att bygga strukturer och institutioner anpassade för 2000-talet. Så som påpekas i Kulturrådets omvärldsanalys 2001 kan dansområdet stå som modell för framtida institutionell utveckling.¹ Idag sker alla större produktioner av de fria koreograferna i samarbete och samproduktion med andra fria enheter, institutioner och till och med utländska aktörer. Med inrättandet av en danspolitik i 1996 års kulturpolitik så är det nu av vikt att dansområdet får formuleringsföreträde gällande sitt områdes problematik och lösningar och inte övertar andra områdens frågor.

1. Uppdrag och arbetsmetod

Statens kulturråd har under år 2000 genomfört översyner/rapporter på dansområdet. »Om Sveriges dansinstitutioner« av Anna Virdefors och »Friheten har ett pris – översyn av fria dansgrupper/koreografer« av Susanne Jansson. Kulturrådet anser att den senare utredningen behöver kompletteras för att ge en klarare bild av de ekonomiska förutsättningarna för de fria dansgrupperna/koreograferna. Uppdraget skall genomföra under perioden 1 januari 2002–1 februari 2002. Kulturrådet uppdrar åt Ann Larsson att kartlägga och genomföra en analys av den ekonomiska situationen inom det fria dansområdet. Uppdraget skall utmytna i en promemoria med förslag till frågeställningar som Kulturrådet sedan diskuterar vidare inför arbetet med budgetunderlaget.

Det nedan redovisade statistiska materialet baseras på Kulturrådets uppgifter men har kompletterats med besöks- och föreställningsstatistik från Teaterårsboken 2000. Kulturrådets dansstatistik har även den kompletterats med redovisningar inkomna efter att statistiken gått i tryck.

2. Den fria dansgruppens struktur och gruppernas/koreografernas antal

Det finns idag ett drygt hundratal koreografer inom scenkonstdansen i Sverige. Statistik från Teaterårsboken räknar ca 50 av dessa till de etablerade. Ca 30 dansgrupper/koreografer får direkta bidrag av Kulturrådet i form av projekt- eller verksamhetsbidrag. Ett mindre antal grupper erhåller endast kommunala bidrag och en grupp endast sekundära bidrag i form av produktionsstöd från fria dansscener och dans- och teaterinstitutioner.

De i Sverige verksamma samtida koreograferna, dansens upphovsmän, har sin hemvist inom den fria sektorn. Den fria sektorn inom dansen kan därför inte ses som en kompletterande sektor till den institutionella dansen utan är en primär sektor för samtida svensk danskonst. De svenska dansinstitutionerna med ensembler presenterar i Sverige verksamma koreografer men till stor del utländska samtida och äldre koreografier och koreografer samt den klassiska dansen. Dansens Hus och Riksteatern gästspel är två institutioner som bl.a. presenterar och samproducerar men inte egenproducerar den samtida dansen. De fria dansscenerna samproducerar och presenterar under små ekonomiska förutsättningar först och främst de i Sverige verksamma koreograferna/dansgrupperna.

På grund av att den fria sektorn är samtliga koreografers hemvist, innehåller området såväl nyetablerade konstnärer som våra absolut mest etablerade och äldre koreografer. Det fria dansområdet består på det viset av konstnärskap som förhoppningsvis sträcker sig över en livstid. För det sceniska konstområdet dans blir därför ibland Kulturrådets riktlinjer för de fria dansgrupperna kontraproduktiva då »utveckling och förnyelse« ofta tolkas som ungt. Det finns inga riktlinjer för ett stöd till det etablerade mogna konstnärskapet. Det har även uppstått svårigheter med att stödja nyuppsättningar av äldre verk, vilket leder till en utarmning av konstområdet och en historielöshet.

Den fria dansgruppen är idag en gruppering runt en koreograf och inte en kollektivt inrättad gruppering. Gruppen producerar endast verk av en konstnär till skillnad från ett danskompani av traditionell svensk institutionsform som köper beställningsverk av olika koreografer. Gruppen har oftast en repertoar,

dvs. de håller flera verk levande under längre perioder. Koreografen i den fria konstellationen är kontinuiteten och kärnan. Om gruppen/koreografen kontinuerligt erhåller bidrag består kärnan ofta även av en producent. Utöver en eventuell producent är bristen på »kringspersonal« i form av marknadsförare, administratörer, ekonomer osv. närmast total. Dansarna arbetar ofta återkommande med samma koreograf men anställs endast för enskilda produktioner, dvs. ingen dansgrupp idag har »fasta« dansare i betydelsen fasta anställningskontrakt. E.L.D (Efva Liljas Danskompani) är idag den enda dansgruppen med kontinuerlig verksamhet i en traditionell frigruppsbetydelse. Kollektivt skapande grupper av dansare och danspedagoger/koreografer har på senare år börjat komma fram. Nya idéer om annorlunda produktionsformer cirkulerar i dansområdet där enskilda koreografer inte alltid skall påtvingas rollen att vara entreprenörer och arbetsgivare.

För danskonsten är etnicitet av marginell betydelse. Att integrera utövare från andra länder i danskonsten är en självklarhet. En stor procentandel av de i Sverige verksamma koreograferna är födda i andra länder och detta förhållande gäller även för dansare såväl inom det fria området som vid institutionerna. Engelska är ofta ett självklart språk under repetitionerna av ett dansverk. Svenska koreografer och dansare ser ofta Europa och resten av västvärlden som en självklar potentiell arbetsmarknad. För en dansare är det legio att på sin meritlista skriva att man studerat utomlands och man åker självklart utomlands ett par gånger under sin karriär för att träna.

3. Publiken

De fria dansgrupperna i Sverige har sedan 1997 kraftigt ökat sin publik enligt Kulturrådet². Enligt beräkningar som sammanför Kulturrådets statistik för år 2000 och »Teaterårsboken 2000« står nu dansgrupperna i förhållande till dansinstitutionerna för 50 procent av publiken och 70 procent av föreställningarna (se tabell 1 i bilaga).

	Besök	Besök %	Föreställningar	Föreställningar %
Fria dansgrupper	217 932	51	1 257	72
Dansinstitutionerna ¹	208 907	49	482	28
Total	426 839	100	1 739	100

1. Exkluderar utländska gästspel

De fria dansgrupperna/koreograferna spelar fortfarande färre föreställningar per produktion än talteatern vilket kan ses som ett direkt resultat av den låga finansieringen och därav de korta anställningskontrakten. Den fria dansen har däremot betydligt fler besökare per föreställning, 160 st., än de fria teatergrupperna, 76 st., vilket tyder på att dansen i sin tur spelar på större scener, dvs. med ett större antal publikplatser, och därmed når en större publik per speltillfälle.

I offentliga utredningar och rapporter framhävs tyvärr ideligen att dansen har en liten publik; en utsaga som denna rapport inte kan finna några konkreta underlag för. Möjligtvis kan en sådan slutsats dras om man jämför dansens totala publik med antalet personer som t.ex. tittar på TV, går på teater eller spelar Bingolotto. Om vi ser på resurserna så har scenkonsten dans precis den publik eller kanske till och med mer publik än vad bidragsgivarna kan räkna med. En jämförelse på produktiviteten skulle kunna vara antalet årsverken delat i publik, dvs. hur mycket publik genererar ett årsverk. Ett årsverk inom den fria dansen genererar 2 400 besök medan ett årsverk inom det fria teaterområdet genererar drygt 1 500 besök. Detta sagt med vetskapen om att det fria teaterområdet har behov av en högre finansiering.

år 2000	Besök per förest.	Besök per årsverk
Fria dansgrupper	160	2 400
Fria teatergrupper	76	1 500

I offentligt material som beskriver storleken på dansens publik används ofta Kulturrådets dansstatistik, vilken inte redovisar någon total bild. (Se vidare under rubriken »Kulturrådets dansstatistik«.) Enligt Kulturrådets statistik omfattar den totala danspubliken 300 000 besök medan beräkningar utifrån kompletterande siffror med Teaterårsboken för åren 1998 och 2000 ger en total som ligger mellan 400–500 000 besök exklusive utländska gästspel. Se tabell 1 i bilaga.

Dansen har en ung publik, inte endast en barnpublik utan ung i meningen 18–35 år, just den som talteatern ofta kämpar med att få in i husen. Kulturrådets kriterium att »*vid bidragsfördelningen skall särskild uppmärksamhet ägnas grupper/koreografer som verkar bland barn och ungdom och som i övrigt strävar efter att nå nya publikgrupper*« skulle vinna på ett förtydligande. Självklart skall Kulturrådet stödja dansgrupper som spelar för barn och ungdom men den gruppen är som publik väl etablerad för den moderna dansen. Den svaga publikgruppen åldersmässigt är den medelålders och äldre publiken. Det omvända förhållandet råder för den klassiska dansen. De föreställningar som spelas utanför storstadsområdena är i antal först och främst dansföreställningar för en ung publik. »*I vissa kommuner har det gått så långt att man ser på dans mer eller mindre som en barn- och ungdomsföreteelse.*«³ Relationen spelintäkter och en närmast dominant ung publik gör att biljettintäkterna på dansföreställningar blir lägre då barn, ungdom och studerande betalar ett lägre pris än vuxna.

Såsom ovan beskrivits finner man bland de medverkande i nästan alla dansproduktioner personer med ursprung från ett flertal länder. Danspubliken har liknande drag. Dans, även dansteater som inkluderar viss text, har den självklara möjligheten att gå över språkbarriärer. Utländska besökare och invandrare utgör en sedan länge integrerad del av publiken på dansföreställningar, inte bara på s.k. etnisk dans, dvs. flamenco, arabisk dans, butoh osv.

4. Ekonomi

Det fria dansområdet har inte för lite offentliga medel, det är underfinansierat. Med underfinansierat menande att den moderna dansen med sina fria grupper/koreografer, fria scener, och infrastruktur ekonomiskt inte håller den nivå som innehållet. Den konstnärliga kvaliteten och områdets produktivitet, dvs. det den lyckas föra ut till en publik med föreställningar, workshops och annan verksamhet, står inte i paritet med finansieringen. Den utominstitutionella moderna dansen uppfyller långt utöver det möjligas gräns de krav som samhället kan ställa på antal föreställningar, geografisk spridning, nya publikgrupper och barn- och ungdomspublik i förhållande till finansieringsnivå.

Enligt beräkningar gjorda av utredningen »Om Sveriges dansinstitutioner« så var det totala offentliga stödet för dansinstitutionerna år 1999 219 mkr, varav det statliga stödet uppgick till 173 mkr.⁴ Den totala kostnaden för de i Kulturrådets statistik registrerade dansgrupperna/koreograferna (exklusive de fria scenerna, Riks gästspel och Dansens Hus) var år 2000 26 mkr. Det sammanlagda offentliga stödet till dessa grupper uppgår till 17 mkr varav det statliga stödet står för 11,5 mkr. Dvs. av de totalt 236 mkr i offentligt stöd till fria dansgrupper och dansinstitutioner erhåller det fria området 7 procent av dessa medel och 6 procent av det statliga stödet.

tkr	Sammanlagt offentligt stöd	Sammanlagt offentligt stöd %	Totalt statligt stöd	Totalt statligt stöd %
Fria dansgrupper	17 000	7	11 500	6
Dansinstitutionerna	219 000	93	173 000	94
Total	236 000	100	184 500	100

De fria dansgrupperna/koreografernas situation kännetecknas av extremt korta anställningsperioder om 1–2 månader. I tabell nr 2 i bilagan redovisas för första gången en bild av antalet anställda personer vid de fria dansgrupperna och hur länge de arbetat under ett år. Statistiken täcker in 28 fria grupper som redovisat sin verksamhet för år 2000 till Kulturrådet. Ingen av dessa de främsta frigrupperna i Sverige skrev år 2000 ett 12-månaderskontrakt med en dansare. Rapporten »Dansare 2000« presenterar en inventering av arbetslösheten bland dansare i Stockholm. Där tydliggörs bilden av den fria dansarens dilemma med de kontinuerliga arbetslöshetsperioderna, inte långtidsarbetslösheten.⁵ Koreografernas situation bör speciellt ses över då siffror från Konstnärnämnden visar att deras inkomst ligger klart under dansarnas genomsnittliga inkomster. Den stora bristen på producenter och administrativ personal är markant.

Det totala antalet årsverken för de dansgrupper som erhåller bidrag från Kulturrådet var 62 st. år 2000, vilket gör ett genomsnitt om 2,2 årsverken per grupp att jämföra med teatergruppernas snitt om 6,4 årsverken. För att genomsnittligt komma upp i samma antal årsverken skulle de fria dansgruppernas lönekostnader öka med 26 mkr. Staten som står för 44 procent av gruppernas intäkter skulle då behöva öka sitt bidrag med 11 mkr i endast lönekostnader. Den genomsnittliga dansgruppen i Kulturrådets statistik anställer idag ca 10 personer med en genomsnittlig lönekostnad om totalt 500 000 kr dvs. 50 000 kr per person inklusive sociala avgifter.

När det gäller kostnader och spelintäkter för de fria dansgrupperna finns egentligen ingen tillförlitlig statistik. Verkligheten syns även otydligt om man synar gruppernas egna redovisningar. Alla dansproduktioner skapas idag i samarbete och samproduktion med andra aktörer. Ingen dansgrupp har en egen scen. Gruppernas kostnader och intäkter sträcker sig långt utöver det som syns som penningtransaktioner i den ideella föreningen men det är endast dessa siffror som redovisas. Se fortsatt resomang under kapitlet »Kulturrådets statistik«. Det som med säkerhet kan sägas är att många av de till Kulturrådet redovisade dansproduktionerna hade långt högre spelintäkter än vad som redovisas i statistiken. Därav blir det vanskligt om inte felaktigt att dra slutsatser om procentuella spelintäcks- och självfinansieringsnivåer i jämförelse med talteatern.

Vid en analys av de mest etablerade koreograferna/dansgruppernas finansiering framträder en tydlig bild av uppfinningsrikedom och överlevnadsinstinkt. Vetskapen om att direkta offentliga bidrag är omöjliga att få i den omfattning som behövs för att producera scenkonst på den professionella nivå som grupperna själva och publiken kräver, har lett till alternativa lösningar. Samproduktion i olika former är norm och nödvändigt för att scen, teknik och produktionsförhållanden skall uppnå den nivå som det konstnärliga innehållet behöver. De fria koreograferna/grupperna har funnit sätt att »surfa i systemet« dvs. att glida över gränserna mellan fri grupp och institution. Den negativa sidan blir att dansgruppen fungerar som en fattigdomsbubbla inom den »rika« institutionen. Dansföreställningen produceras eller turneras av institutioner vars teknik, utrustning, marknadsföring och personal kostar miljoner medan dansgruppen som står för den konstnärliga personalen och innehållet knappt har råd med löner.

4.1 De statliga bidragsnivåerna

Det genomsnittliga statliga bidraget för de fria dansgrupperna ligger stadigt under bidraget till de fria teatergrupperna trots att staten procentuellt är en viktigare bidragsgivare för dansen än för teatern. Se tabell nr 4 i bilagan. Den höjning av det statliga stödet till de fria dansgrupperna som gjordes inför år

2002 års bidragsgivning har gjort att nivåerna på verksamhetsbidragen för första gången kan anses skäliga för en helårsverksamhet. Fortfarande ligger dansgrupperna dock i snitt 200 000 kr under de fria teatergruppernas verksamhetsbidrag. En rimlig nivå på ettåriga verksamhetsbidrag bör idag inte ligga under 500 000 kr med tanke på att kostnaden för en årslön är ca 300 000 kr. Ännu ligger endast sju grupper på bidrag om 500 000 kr eller mera och därav endast fyra grupper över 1 mkr i statligt bidrag.

Projektbidragen som beslutades hösten 2001 ligger i snitt på 92 000 kr att jämföra med teatergrupperna vars projektbidrag i genomsnitt är 340 000 kr.

Vid en analys av bidragstilldelningen under de senaste sju åren är det tydligt att de grupper som producerar barndansföreställningar inte erhåller verksamhetsbidrag trots att detta är ett av Kulturrådets kriterier. Däremot stöds i hög grad produktioner som tilltalar en ung publik, kanske så till den grad att en äldre och medelålders publik delvis försvunnit eller inte hittar fram.

4.2 Fördelningen mellan stat, kommun och landsting

Närmast alla dansgrupper med professionell verksamhet är idag turnerande men spelar därav inte enbart i sin hemkommun. Den traditionella bidragsfördelningen mellan stat, kommun och landsting är en strävan efter en 3/3 uppdelning. Bland de fria dansgrupperna finns idag en dansgrupp, E.L.D Mälardalens dansensemble, med tre likvärdiga nivåer. I Malmö fick Dansstationens turnékompani under år 2000 ett jämbördigt stöd från kommun och stat. I Göteborg erhöll Gunilla Witt Dans och Poesi, Ingemarsson dansproduktion och E=mc2 Danskonst ett högre bidrag från kommunen eller landstinget än från staten. Ett mycket stort antal dansgrupper/koreografer har Stockholm som hemkommun och får endast kommunalt stöd om de enligt stadens riktlinjer spelar i hemstaden under året. Relationen på stödet för de i bidragshänseende största grupperna i Stockholm är att kommunen står för 0 procent till 13 procent av deras totala intäkter under år 2000. Landstingens stöd totalt till dansgrupperna utgör 6 procent av deras intäkter men då består 550 tkr av totalt 1 275 tkr av bidrag till en enda grupp. Av de 28 grupperna i Kulturrådets statistik fick endast tio ett stöd från landstinget. Intressant är att jämföra med de stationära fria teatergrupperna i de tre storstäderna som enligt Ylva Gisléns rapport om fria teatergrupper uppvisar en helt annorlunda bild. »...bidragen [de kommunala] till dessa grupper i Göteborg är endast en tredjedel av det stockholmska, en knapp åttondel i Malmö. De har uteslutande kommunalt stöd, med undantag för några av Stockholmsgrupperna som också har landstingsstöd.«⁶ Dvs. de stationära teatergrupperna i Stockholm erhåller ett betydligt större kommunalt stöd än de i Göteborg eller Malmö.

Stockholms stad, Malmö och Göteborgs kommun stödjer de fria dansscenerna och i Stockholm får Dansens Hus ett ansevärt stöd för att bl.a. engagera fria dansgrupperna. Stödet till scenerna är av avgörande betydelse för att de fria grupperna skall kunna framföra sina verk för en publik men löser inte deras svårigheter att betala löner till de medverkande. Övriga kommuner i landet bidrar till finansieringen av dansen sekundärt genom att vara arrangör/köpare.

4.3 Ett »vitt« konstområde på utövande sidan

»Betalar ni avtalsenliga löner till era dansare?« Ja svarade 81 procent av de fria dansgrupperna/koreograferna enligt enkäten i rapporten »Friheten har ett pris«.⁷ Märkligt nog fanns inga avtal på det fria dansområdet när enkäten besvarades. Längre fram i rapporten redovisas att lönesättningen ligger mellan 15 500 kr–18 000 kr per månad. Tyvärr frågade sedan inte rapporten exakt hur länge dansarna anställdes. Inför verkligheten att koreografen/gruppen endast kan anställa dansarna i 1–2 månader är det kutym i branschen att lönerna ligger på en relativt hög nivå i jämförelse med frigruppsavtalet på teater-sidan. Avtalet med dansarens lite högre lön görs med insikten om att dansarens kontrakt är kort och att inkomsten sedan kommer från A-kassan och då sänks till 80 procent av lönen. I det nya frigruppsavtalet på dansområdet som tecknats mellan Teaterförbundet och Danscentrum är minimilönen för en dansare som genomgått dansutbildning 13 776 kr år 2001.

I Sverige har i princip ingen koreograf knutet till sig ett antal dansare som är villiga att arbeta utan lön. Om en koreograf vill arbeta med dansare så måste den betala lön. Här skiljer sig dansen från den normgivande talteatern. Frigruppsteatern är historiskt en kollektiv företeelse, dvs. kärnan är en grupp människor till skillnad från den samtida dansgruppen som är en företeelse byggd kring en individ, ett konstnärskap.

Dansområdet är ett »vitt« konstområde, dvs. löner betalas till dansare och annan konstnärlig personal under repetitions- och spelperiod. Det finns dock en yrkesgrupp inom dansen som ofta arbetar svart eller låt oss säga utan lön och det är områdets upphovsman koreografen. Talteatern däremot är fortfarande ett område där man använder sig av A-kassan för att repetera. En skådespelare uppger även att den tillhör/är medlem i den fria gruppen »X« fast den stämplar medan en dansare i samma situation är mellan uppdrag och bara rakt av arbetslös.

Dansarna vill naturligtvis ha långa kontrakt och vill ofta jobba kontinuerligt med samma koreograf, men kanske inte alltid med samma verk. Det är mycket speciellt att som utövare endast tolka en upphovsmans verk under ett flertal år eller kanske en hel karriär. Det är som att en violinist endast skulle spela verk av Sven-David Sandström under sin karriär. Eller att en fri teatergrupp har Kristina Lugn som konstnärlig ledare, regissör och endast spelar hennes verk.

4.4 Bidragsformer

Den sceniska frigruppens norm är en fri talteatergrupp med egen scen och en mer eller mindre fast knuten ensemble av skådespelare och en regissör. Först börjar man i projektform och med stora insatser av ideellt arbete, stämplande under repetitionsperioder och låga löner arbetar man sig upp till ett verksamhetsbidrag om den konstnärliga potentialen finns. När toppen nåts tar enskilda medarbetare klivet över till institutionsteatern. En teatergrupp som har verksamhetsbidrag är ansedd som kvalitativt bättre och mer etablerad än en projektfinsierad grupp. Det finns en rak linje med tydlig betygsskala. Detta är normen inom kulturpolitiken men även för aktörerna på kulturmarknaden, dvs. arrangörer, köpare och publik.

En fri dansgrupp/koreograf bedöms på samma sätt men fungerar, som redovisats ovan, annorlunda då en person, koreografen, är kärnan. Om »gruppen« byggt upp en repertoar med turnéer som rullar kan anställningarna för dansarna under ett år komma upp i kanske 7 månader. Målet för koreografen kan vara att ha 4–5 helårsanställda dansare och därmed bilda kompani, vilket i dansvärldens ögon skulle vara en liten institution. En del fria koreografer önskar att arbeta efter denna linje.

Inte alla koreografer vill dock utöva sina konstnärskap på detta sätt. En inte ovanlig väg är den som exempelvis koreografen Birgitta Egerbladh valt. Efter att i många år arbetat i frigrupsform inom dans-teaterns domän med egna produktioner väljer hon ett växelbruk mellan fria produktioner i egen regi och uppdrag som teaterkoreograf. Hon går sedan vidare och växlar egna produktioner, uppdragskoreografier för balettkompanier med uppdrag för teaterinstitutioner där hon skapar dansteater med skådespelare. En av Sveriges mest betydande koreografer har alltså ingen egen kontinuerlig frigrupsverksamhet. Den röda tråden är istället hennes konstnärskap. Alltså kan inom dansen ett projektbidrag behövas och sökas av en av de mest etablerade. Det måste därför finnas ett omfång i projektbidragens nivå som kan inrymma den mycket etablerade. Om man med ett initierat öga ser igenom Kulturrådets listor av verksamhets- och projektbidragsmottagande grupper/koreografer så kan man varje år räkna in uppemot 5–10 väl etablerade koreografer som saknas i listorna. De saknas inte för att de inte utövar sitt konstnärskap utan för att de arbetar inom andra områden än den utominstitutionella dansen.

5. Orsaker till nuvarande bidragsnivå

5.1 Dansen en ung konstform

Den samtida dansen, där ett dansverk är en autonom skapelse dvs. inte koreografi till ett manus, och dansad med modern teknik, är en ung konstform. Dess sceniska form är en 1900-talsskapelse. Från sin

början i seklets begynnelse, med inbrytningar på dansinstitutionerna under 1950-talet är det egentligen i seklets sista skede under 1970- och 1980-talet som en större mängd dansgrupper och koreografer existerar i Sverige och därmed även en större publik. Under 1990-talet mognar den svenska moderna dansen och börjar sitt inträde, eller återinträde, på institutionerna. En danspolitik tillförs i kulturpolitiken 1996. De första autonoma danskompanierna skapas med NorrDans och Skånes dansteater. Dansens Hus tillkommer och de fria grupperna professionaliseras. Den samtida sceniska konstdansen är därmed en konstform som ännu är i en uppbyggnadsfas i jämförelse med talteatern eller musiken.

På grund av att den samtida dansens frigrupper egentligen inte hade något större omfång förrän på 1980- och 1990-talet missade området de stora initiala offentliga satsningarna som gjordes på de fria teater- och musikgrupperna.

Tillika har i princip dansen närmast fullständigt missat tåget när det gällde uppbyggnaden av regionala institutioner, nätverksorganisationer och infrastruktur.

Eftersom området är ekonomiskt eftersatt och samtidigt befinner sig i en utvecklingsfas är problematiken mångfacetterad och insatserna som behöver göras flertaliga. Området blir därför svåröverskådligt.

5.2 Bidragsnivåerna

Kulturrådet har under en längre tid förordat att dansgrupperna först måste få ett höjt kommun- och landstingsbidrag innan staten kan höja sina nivåer. Dansgrupperna har lyckats påverka bidragsgivarna att öka nivåerna men inte i paritet med Kulturrådets nivåer. Dansgruppernas turnerande verksamhet har i förhållande till sin hemkommun ofta blivit en belastning.

5.3 Att trampa runt i ett Toy

På grund av att dansområdet är underfinansierat har det under en lång period varit alltför liten skillnad mellan koreografernas bidragsnivå i förhållande till deras konstnärliga kvalitet och omfattning på verksamheten. Alla har trampat runt på ungefär samma nivå vilket gör att området blir både svårt att beskriva och analysera. Problemen blir alltför många och då ter sig lösningar omöjliga eller för komplexa. Exempelvis är det svårt att tala för reformer som skapar förutsättningar för nya koreografer när det inte finns en självklar finansiering för de etablerade. Det är även omöjligt att veta hur mycket publik som dansen skulle kunna ha när grupperna aldrig har råd att spela längre perioder och därmed möjlighet att finna sin publik.

5.4 Dansen en »annan« konstform. Vem formulerar problemen?

Sveriges första danspolitik tillkom 1996 men en tydlig kulturpolitik även för den s.k. fria sektorn har funnits betydligt längre. Dansen har naturligtvis även den funnits längre men ständigt på andra konstområdets villkor. Danshistorikern Cecilia Olsson skriver: »Som konstform, har den av bävd varit hemlös i så måtto att dansen inte har något eget hus med stabil och/eller kontinuerlig verksamhet. Jo, visst finns Kungliga Baletten, men den buserar i Kungliga Operan – märk namnet som är identiskt med en annan verksamhet i huset. Jo, visst finns Dansens Hus, men där är utövarna alltid gäster.«⁸ Den fria dansscenen Moderna Dansteatern som var den första gästspelsscenen för modern dans i Norden öppnade så sent som 1986.

Detta att vara en »ny« konstform i kulturpolitiken skapar sin helt egna problematik i att rutiner, blanketter och förfaranden redan finns. Dansen trängs och skakas ständigt in i andra konstområdets rutiner vilket den svårligen låter sig göras. Dansen får en stämpel av att vara krånglig och dansens företrädare som besvärliga. När dansen vill markera sin särart hamnar den ofta i oändliga diskussioner där framför allt de andra scenkonsterna bestämt hävdar att skillnaderna är små.

I dagens kulturpolitiska klimat sker tilldelningen av nya medel med ett procentuellt tänkande som är avpassat för stora etablerade konstformer även när det gäller frigruppsverksamhet. Konstformer där man mer diskuterar omfördelningar av pengar p.g.a. konstnärliga argument och talar om årliga kostnadsuppräkningar och pensionsavtal. Ett klimat där den store självklart vill ha störst uppräknings och den lille

skall förbli liten därför att den antagligen är liten p.g.a. att den kvalitetsmässigt är sämre. Den samtida dansen befinner sig på ett helt annat ställe i sin utvecklingsfas, den är i en uppbyggnadsfas. Trots detta kränger man på dansen de »stora« konstförmernas problematik. Talteatern formulerar till stora delar dansens kulturpolitiska agenda p.g.a. att dansen tillhör dess organisationer. En tillhörighet som kan ifrågasättas då dansen historiskt och samtida i Sverige betydligt oftare delar scen med musikteatern. I fransk kulturpolitik sammanförs dansen med musiken.⁹

Dansens litenhet och sena uppbyggnad ger dess ranking bland konstarterna en bottennotering. Dansens »oviktighet« i det kulturella finrummet gör att dess problematik alltid kommer långt ned på den kulturpolitiska agendan. Dansen har inget så kallat problemformuleringsföreträde.

6. Kollektivavtal

Det första kollektivavtalet som reglerar det fria dansgruppsområdet tillkom under 2001 mellan parterna Teaterförbundet och Danscentrum. Avtalet omfattar endast dansare och gällde t.o.m. årets slut. Avtalet har förlängts i väntan på att parterna kommer överens om nästa steg vilket är att inkludera koreograferna. Ännu finns inga diskussioner som omfattar hela den fria danssidan med tekniker, producenter, kostymörer, scenografer osv.

Enligt representanter för parterna följer dansgrupperna/koreograferna avtalen för dansarna men de har ännu egentligen inte prövats mer än vad avser lönenivåer och arbetstider. Dansarnas anställningskontrakt är så korta att sjuklön, semesterlöner, tjänstledigheter osv. inte hinner bli aktuellt. Avtalet ger möjlighet att anställa dansarna på 50 procent (med 60 procent lön), en möjlighet som parterna nu ser att dansgrupperna/koreograferna använder.

Att kollektivavtal nu införs inom det fria dansområdet leder till positiva sidoeffekter med en allmän genomgång av juridiska och organisatoriska frågor. Frågan om hur en fri dansgrupp är organiserad synliggörs när parterna arbetsgivare–arbetstagare klagörs. Dansgrupperna är organiserade som ideella eller ekonomiska föreningar. Några av de främsta och ekonomiskt största grupperna idag har styrelser valda för att agera och ta det ansvar som en sådan skall ha, men är ännu i minoritet. En vanlig praxis är att styrelserna består av släktingar och vänner utan annan funktion än att vara namn på ett papper. Insikter och kunskap om vad ett arbetsgivaransvar i praktiken innebär är kunskapsområden som nu erövrats av dansgrupperna. I en teatergrupp är den vanliga arbetsfördelningen att producenten har kunskapen om arbetsmarknadslagstiftning, gällande avtal och tillika sköter anställningskontrakt, villkor och andra personalfrågor. Bland dansgrupperna/koreograferna är det endast ett fåtal som har en producent som då ofta endast anställs 1–2 månader.

7. Turnéer

Utbud och boende är två olika saker. De allra flesta koreografer och dansare i Sverige bor i Stockholm. Ett faktum som inte betyder att de spelar sina föreställningar i Stockholm men otaliga gånger görs den förenklingen i kulturpolitiska texter. »De flesta av dem [fria koreografer/dansgrupper] hade sin hemvist i Stockholmsregionen, vilket gjorde att dansutbudet var starkt koncentrerat till huvudstadsområdet.«¹⁰

Enligt Kulturrådets officiella dansstatistik år 2000 utgör 43 procent av de fria dansgruppernas publik en publik utanför hemkommunen. Siffran för fria teatergrupper är exakt densamma.

Om man ser på besöken fördelat på län så återfinns 52 procent av publiken i Stockholms län vilket gör att hälften av publiken finns utanför länet. Detta trots att ungefär 72 procent av danslivets utövare bor i Stockholm.¹¹ 9 procent av publiken finns i Skånes län och 9 procent i Västra Götalands län.

31 procent av de fria gruppernas publik finns utanför de tre storstadsregionerna, vilket är häpnadsväckande då inga fria koreografer/dansgrupper bor där och inga dansscener finns.

Slutsatsen blir att de fria grupperna med sina knappa medel ser till att det finns dans i hela landet trots att de till stor del är stockholmare.

Danskoordinatoren i projektet »Dans i hela landet« sammanfattar dansgruppernas problem med att turnera i landet i projektets slutrapport. Där påpekas bristen på scener, arrangörer och ekonomiskt stöd. Hon skriver bl.a.: »*Dansen saknar idag den basverksamhet inom offentligheten som flera andra konstarter uppfattar som självklar – framför allt egna hus och arrangörer. / ... / Denna avsaknad av institutioner och kontinuerlig repertoar av danskonst i regionerna gör att barn- och ungdomsprioriteringen slår belt annorlunda på dansområdet än inom andra konstområden*«¹² I analysen påpekas det behov av stöd som den offentliga vuxenforeställningen behöver utanför storstadsområdena.

En kontinuerlig del av en etablerad dansgrupps verksamhet är att turnera utomlands och då först och främst i Norden och Europa. Intresset för svensk dans är stort från utländska arrangörer när de väl får se den. För att Sverige skall bli en naturlig del av den europeiska dansmarknaden, för en sådan finns, krävs en tydlig danspolitik som inkluderar utländska turnéer för svenska grupper. I Sverige har staten och storstadskommunerna på ett föredömligt sätt förstått vikten av att ta emot utländska dansgästspel men än så länge är satsningarna för att de svenska grupperna skall turnera utomlands i sin linda. Detta sagt med ett lysande undantag, Cullbergbaletten. Omfattningen på bidragen för internationell verksamhet och de informativa satsningarna som behövs för att presentera svensk dans utomlands är inte anpassade till dagens verklighet.

8. Kulturrådets dansstatistik

Vid en analys av Kulturrådets dansstatistik tydliggörs ett antal problem. Problem som troligtvis ofta bottnar i den ovan redovisade svagheten hos dansen att tydliggöra sin särart och omvärldens oförmåga att se en »annan« konstart. Kulturrådet har i många år valt att samredovisa dansens och teaterns statistik, en självklarhet då dansen innan 1996 inte hade en egen kulturpolitik utan omfattades av teatern. Det finns även idag många vinster med att sammanföra de båda konstarterna statistiskt men med förutsättning att materialet respekterar att det omfattar två olika konstarter.

Ett annat grundläggande problem är att koreograferna/grupperna troligtvis inte är medvetna om att det är deras redovisningar som utgör underlaget för Kulturrådets statistik och därmed en stor del av den offentliga dansstatistiken. Omedvetenheten kan också ligga i ledet av betydelsen av statistiken i analyser och slutledningar om området. Bristen på administrativ personal i dansgrupperna underlättar inte arbetsbördan för koreograferna och tydliggörs när myndigheter kräver redovisningar. Redovisningarna lämnas ofullständiga till Kulturrådet och återkommande är att några grupper varje år kommer in för sent. Kulturrådet tvingas därför varje år publicera statistik där flera betydande grupper saknas.

Att grupperna inte fyller i blanketterna kan få stora konsekvenser för dansstatistiken. Ett flertal slarvar t.ex. med att fylla i antal årsverken men redovisar antalet anställda och anställningsperioder. Möjligtvis redovisar de inte årsverken p.g.a. en osäkerhet om hur man räknar ut ett årsverk. Troligt är att de tror att Kulturrådet har personal som går igenom redovisningarna och själva räknar ut det. Vid min genomgång av redovisningarna höjdes antalet årsverken med fem st. (10 procent) endast genom denna enkla manöver. Vid tillägg av de redovisningar som inte gjorts i tid ökade årsverken totalt med tolv st., från 50 till 62 st.

Ett flertal av grupperna/koreograferna redovisar dessutom inte sin totala verksamhet till Kulturrådet utan endast den foreställning/produktion i repertoaren som rådet givit medel till under året. Detta kan exempelvis betyda att en barnproduktion som under ett år spelas 120 gånger inte redovisas då gruppen inte erhållit stöd från Kulturrådet för just den foreställningsperioden.

De flesta (alla) dansproduktioner inom den fria sektorn görs idag i samproduktion med en fri scen, en annan fri grupp, en institutionell gästspelsscen eller i samproduktion med en institutionsteater. En del dansproduktioner samproduceras dessutom med utländska aktörer. Kulturrådets redovisningssystem och statistik har ingen möjlighet i nuvarande läge att redovisa detta men allvarligare är att statistiken skymmer detta faktum. Den samtida svenska dansen, även bland de grupper som Kulturrådets statistik täcker,

är mycket större än vad den tycks vara. Siffrorna blir ofta skeva. Grupperna redovisar aldrig total kostnad och intäkt för produktionerna utan endast de som går över gruppens konto.

Dansgruppen Bounce uppger exempelvis i sin redovisning för år 2000 till Kulturrådet att de gjort en produktion, »Freaky flow«, som hade premiär på Dansens Hus och sedan gick på turné med Riksteatern genom »Dans i hela landet«-projektet. Bounce erhöll år 2000 ett av de absolut största projektbidragen från Kulturrådet och uppvisar också en publiksiffra om 14 000 personer. Spelintäkten däremot är så låg att biljettpriset genomsnittligt var 14 kr per person. Detta beror på att de som spelintäkt endast redovisar ett gage från Dansens Hus. För sin turné med Riksteatern erhåller de inget gage eller spelintäkt och därav ser det ut som om de endast hade kostnader för att spela med Riks. Inte heller de turnékostnader som täcktes av Riksteatern redovisas. Kostnader och intäkter som redovisas till Kulturrådet är endast de som går över gruppens konto.

Ett annat exempel är att de svenska dansgrupper som spelar på den fria dansscenen Moderna Dans-teatern enligt kontrakt erhåller 40 procent av biljettintäkterna. I stället får grupper som producerar en urpremiär vid teatern resurser motsvarande ett värde av ca 150 000 kr för tre veckors repetition och en veckas spel. Gruppen redovisar aldrig dessa kostnader och oftast endast 40 procent av intäkts-siffran till Kulturrådet.

De fria dansscenernas siffror redovisas inte i Kulturrådets statistik då det anses att de skulle överlappa de fria gruppernas siffror. I dansstatistiken tappar man då alla de föreställningar som spelas på dessa scener av grupper eller produktioner som inte erhåller direkt statligt stöd. De policybeslut som tas för att dubbleringar skall undvikas i statistiken är ibland olyckliga och tycks på många sätt utfalla negativt för dansen. Inte heller institutionen Dansens Hus är en del av Kulturrådets statistik, vilket också anses skulle dubblera de fria grupperna men därmed utesluts också den stora danspubliken som ser utländska dansgästspel.

Dessa exempel är endast en första bild av de problem jag funnit i statistiken. Problemen skulle vara små om inte statistiken användes i jämförande analyser med talteatern som fungerar efter delvis helt andra premisser.

Det krävs ett stort arbete och resurser för att komma till rätta med problemen i statistiken. Ett helt nytt tänkande behövs när det gäller ekonomisk redovisning för de fria dansgrupperna/koreograferna med en totalredovisning av kostnader och intäkter för produktionerna. Dansen är ett scenkonstområde som kommit längst i en utveckling mot samproduktioner men det troliga är att vi kommer att se en liknande utveckling inom talteatern.

9. Slutsatser

- Den fria danssektorn är ett primärt område, inte ett komplement till dansinstitutionerna
- En översyn av Kulturrådets riktlinjer för de fria dansgrupperna behövs, som inkluderar det etablerade mogna konstnärskapet och ett förtydligande av att utveckling och förnyelse inte har en ålder. Riktlinjerna behöver också omfatta nyuppsättningar av äldre moderna verk skapade inom den fria sektorn.
- De fria dansgrupperna i Sverige har sedan 1997 kraftigt ökat sin publik.
- De fria dansgrupperna står för 70 procent av föreställningarna och 50 procent av publiken i jämförelse med dansinstitutionerna, men erhåller endast ca 7 procent av de offentliga bidragen.
- Anställningsförhållandena för de fria dansgrupperna/koreograferna kännetecknas av extremt korta anställningsperioder om 1–2 månader.
- Den genomsnittliga dansgruppen i Kulturrådets statistik anställer idag ca 10 personer med en genomsnittlig lönekostnad om totalt 500 000 kr, dvs. 50 000 kr per person inklusive sociala avgifter.
- Det genomsnittliga statliga bidraget för de fria dansgrupperna ligger stadigt under bidraget till de fria teatergrupperna trots att staten procentuellt sett är en viktigare partner för dansen än för teatern.

- Dans är inte dyrt för staten. Staten betalar inte för mycket i förhållande till vad dansområdet presterar. Det är kommuner och landsting som möjligtvis betalar för lite. Det kan inte vara ett argument för staten att underfinansiera fria dansgrupper för att kommuner och landsting gör det. Man måste ha ett eget argument för sin bidragsnivå.
- Eftersom området är ekonomiskt eftersatt och samtidigt befinner sig i en utvecklingsfas är problematiken mångfacetterad och insatserna som behöver göras flertaliga. Området får därför en stämpel på sig att vara för komplicerat.
- Det krävs ett stort arbete och resurser för att korrekt omfatta dansen i statistiken. Ett helt nytt tänkande behövs när det gäller ekonomisk redovisning för de fria dansgrupperna/koreograferna med en totalredovisning av kostnader och intäkter för produktionerna.

Källor

Dans i hela landet, Statens kulturråd, 2000

Dansare 2000, Ann Larsson, Af Kultur Media Stockholm/Danscentralen, 2002, Stockholm

Dansares arbetsituation och deras fackförbund, Rapport från Arbetsgruppen för Dansarnas År 1999, Teaterförbundet, 1999

Friheten har ett pris. Översyn av fria dansgrupper/koreografer, Anne Jansson, Statens kulturråd, 2000

Om Sveriges dansinstitutioner, 2000:6, Statens kulturråd, 2001

Om världen 2001. Kulturrådets omvärldsanalys, Statens kulturråd, 2001

On y dance... – om dansstrukturen i Frankrike, Joelle Sanchez, Danscentralen, 2000, Stockholm

Vem säger sig fri? En översyn av de fria teatergrupperna, Ylva Gislén, Statens kulturråd, 2000

Kulturrådets teater- och dansstatistik 1994/95–2000

Teater och dans 2000, 2001:7, Statens kulturråd

Teaterårsboken 1998, Riksteatern, 1999

Teaterårsboken 2000, Riksteatern, 2001

Redovisningar till Statens kulturråd från fria dansgrupper av projekt- och verksamhetsbidrag för år 2000.

Fotnot

1. Om världen 2001, Kulturrådet 2001, s. 50
2. Teater och dans 2000, Kulturrådet, s. 12
3. Dans i hela landet, Kulturrådet, 2000, s. 16
4. Om Sveriges dansinstitutioner, Kulturrådet, 2000:6, s. 8
5. Dansare 2000, Af Kultur Stockholm/Danscentralen, 2002, s. 11
6. »Vem säger sig fri«. Ylva Gislén, Kulturrådet, 2000, s. 13
7. Friheten har ett pris, Kulturrådet, s. 41
8. »Om Sveriges dansinstitutioner«, 2000:6, Kulturrådet, s. 20
9. »On y dance...« Danscentralen, s. 7
10. Friheten har ett pris, Kulturrådet, s. 15
11. Dansares arbetsituation och deras fackförbund, Teaterförbundet, 1999, s. 7
12. Dans i hela landet, Kulturrådet, 2000, s. 16

Tabell 1 Besöksstatistik för dans 2000
Teaterårsboken 2000 och Kulturrådets dansstatistik

Produktion	Koreograf	Antal speltillfällen	Antal speltillfällen fri grupp	Besök	Besök endast fri grupp
Airbag	Adekwhat/Blanchard	21	21	10 795	10 795
Tranes Formations	Adekwhat/Blanchard	6	6	3 000	3 000
Geograferna	Dansgruppen Agnes	6	6	405	405
Box 78	Co Alba/Ruiz	3	3	150	150
November - 52	Co Alba/Ruiz	1	1	200	200
Motett och sågning i Sverige	Örjan Andersson	5	5	4 900	4 900
Akvariet	Arenander/Giertz	7	7	600	600
Flowers from the Abyss	Arenader	4	4	336	336
The Wanderer a Travelogue	Arenader	3	3	159	159
Caire Café	as-Sayf	12	12	1 250	1 250
Salamat	as-Sayf	4	4	440	440
Gu Wei Goes West	Atalante/Gu Wei	2	2	150	150
Jag vill bli mormor	Atalante/Minna Krook	2	2	131	131
Vet ni vem jag är	Atalante/Minna Krook	4	4	100	100
Herr Kanin och den fina presenten	Big Wind	6	6	280	280
Ur Djur	Big Wind	40	40	2 800	2 800
Freaky Flow	Bounce	44	44	16 982	16 982
Flexible While Frozen/She was Me/Veronika 2 Lips	Co Jus De La Vie/Curran, Tmim, Öfverholm	3	3	123	123
En man i stövlar av salt	CCAP/Caprioli				
Rörelsen är en kvinna	CCAP/Caprioli	37	37	6 260	6 260
En slags Giselle	Cullbergbaletten/Ek				
Hon var svart	Cullbergbaletten/Ek				
O-lika	Cullbergb/Inger, Kvarnström, Kyliän				
Solo för två	Cullbergbaletten/Ek				
Svansjön	Cullbergbaletten/Ek				
Törnrosa	Cullbergbaletten/Ek				
Virgule	Cullbergbaletten/Blanchard	59		40 176	
The Ika Nord Experience	Dansens Hus/Ika Nord	2	2	108	108
Intima danser 1-3/Projekt	Dansens Hus/Marie Fahlin, Malin H-Sellén	2	2	89	89
Anna Koch x 3	Dansens Hus/Anna Kock	2	2	90	90
Glima	Dansstationen/Pepelyaev	19	19	2 000	2 000
Vem vill vara Askungen?	Dansstationen/Merkx	77	77	9 195	9 195
Semiramis & Medea ...eho...	Drottningholms slottsteater	11		3 442	
A Gentle Cut	E.L.D./Efva Lilja	7	7	1 126	1 126
Beyond the Pale	E.L.D./Efva Lilja	6	6	353	353
delar ur Byen Viso	E.L.D./Efva Lilja	20	20	1 854	1 854
Den obrutna	E.L.D./Efva Lilja	2	2	219	219
Det Brinnande - delar ur	E.L.D./Efva Lilja	2	2	180	180
Du 3	E.L.D./Efva Lilja	2	2	99	99
Du 6	E.L.D./Efva Lilja	2	2	154	154
Du 6	E.L.D./Efva Lilja	2	2	188	188
Ett pågående...	E.L.D./Efva Lilja	2	2	188	188
I förtröstan	E.L.D./Efva Lilja	7	7	514	514
Norreport	E.L.D./Efva Lilja	3	3	538	538
Patricias solo	E.L.D./Efva Lilja	1	1	3 000	3 000
Ur minnet	E.L.D./Efva Lilja	1	1	100	100
Brott	E.L.D./Efva Lilja	17	17	2 463	2 463
Ashes to Ashes	Björn Elisson	3	3	1 203	1 203
Confrontations	E=mc2 Danskonst/Lund	1	1	156	156
Det genomlysta ordet	E=mc2 Danskonst	3	3	417	417
First Light	E=mc2 Danskonst/Lund	2	2	115	115
Hildegard i olika skepnader	E=mc2 Danskonst/Lund	1	1	156	156
I gudars skymning	E=mc2 Danskonst/Lund	1	1	159	159
Invigningssekvensen	E=mc2 Danskonst/Lund	3	3	3 052	3 052
Lamento	E=mc2 Danskonst/Lund	1	1	420	420
Membran	E=mc2 Danskonst/Lund	1	1	64	64
		8	8	948	948

Tabell 1 Besöksstatistik för dans 2000
Teaterårsboken 2000 och Kulturrådet dansstatistik

Produktion	Koreograf	Antal speltillfällen	Antal speltillfällen fri grupp	Besök	Besök endast fri grupp
Orgel för alla åldrar	E=mc2 Danskonst/Lund	3	3	157	157
Quark	E=mc2 Danskonst/Lund	2	2	78	78
Scintillae	E=mc2 Danskonst/Lund	6	6	719	719
Skåda	E=mc2 Danskonst/Lund	2	2	134	134
Venus	E=mc2 Danskonst/Lund	2	2	537	537
Vändpunkt	E=mc2 Danskonst/Lund	3	3	386	386
Gående bord	Embla dans och teater/Novak, mfl	3	3	200	200
Jag gillar en kille	Lotta Gahrton Prod./Gahrton	39	39	3 900	3 900
Klassfiende	Lotta Gahrton Prod./Gahrton	7	7	700	700
Prinsessan som inte kunde skratta	Lotta Gahrton Prod./Gahrton	23	23	1 600	1 600
Anima	GöteborgsOperans Balett/Isberg	13		11 147	
Artifact/s	GöteborgsOperans Balett/Forsyth, Godani, Müller	13		11 706	
Creation/s	GöteborgsOperans Balett/Naharin, Duato, Touzeau	15		11 451	
Triple Bill	GöteborgsOperans Balett/Müller, Forsythe	13		9 255	
Trollkarlens kappa	Lisbeth Hagerman	8	8	?	?
The Frozen Ones	Eva Ingemarsson Prod/Ingemarsson	14	14	1 050	1 050
Voices	Susanne Jaresand	1	1	?	?
En kväll med Per Jonsson	Per Jonsson Dance Co/Jonsson	13	13	2 990	2 990
Dance Co					
Rotogostra	Korda/Forsman	6	6	?	?
Saga	Jukka Korpi	4	4	238	
An Evening in America	Kungliga Baletten/Tharp, Balanchine	10		6 008	
Balettt under två sekel	Kungliga Baletten/Bournonville, Balanchine	13		6 984	
Giselle	Kungliga Baletten/Makarova	11		6 112	
Herr Arnes penningar	Kungliga Baletten/Isberg	4		2 048	
Nötknäpparen	Kungliga Baletten/Isberg	33		24 702	
På svenska	Kungliga Baletten/Kvarnström, Jacobsson, Egerbladh	13		7 173	
Romeo och Julia	Kungliga Baletten/MacMillan	16		11 618	
Svansjön	Kungliga Baletten/Conus	7		4 347	
Så tuktas en argbigga	Kungliga Baletten/Cranko	6		3 802	
325,4 kg, Carmen?!	Kenneth Kvarnström	2	2	6 500	6 500
325,4 kg	Kenneth Kvarnström	23	23	3 431	3 431
En kväll med Caprioli och Kvarnström	Kvarnström, Caprioli	8	8	888	888
Splitvision	Kenneth Kvarnström	38	38	7 333	7 333
An American in Paris	Modern Jazz Dans Ensemble/Åström		Dramaten	?	?
Episoder	Modern Jazz Dans Ensemble/Åström	26	26	6 000	6 000
Det är skönt med lite omväxling	Moderna Dansteatern/ Eek		se Box 78/Ruiz		
Drömbärare	Moderna Dansteatern/Berg		se Saga/Korpi		
Duologue, Squig	Moderna Dansteatern/Kock, Franzén	3	3	149	149
... på festen	Moderna Dansteatern/Olesen, Niskala	4	4	369	369
Recent Works	Moderna Dansteatern/Birnbaum, Spångberg	3	3	115	115
Vintersolståndet	Moderna Dansteatern	1	1	144	144
Fyra koreografer	NorrDans/Iwanson, Galván, Yasko, Strømgren	?		?	
Jubileumsföreställning	NorrDans/Galván, Yasko	16		2 950	
Standing Waves	NorrDans/Yasko	23		5 038	
Sturm	NorrDans/Strømgren	1		250	
Tådans	NorrDans/Korhola	?			
Blå bön	Virpi Pahkinen	1	1	700	700
I dialog med det röda berget	Virpi Pahkinen	3	3	945	945
Kalagni	Virpi Pahkinen	2	2	1 600	1 600
Octandre	Virpi Pahkinen	4	4	1 390	1 390

Tabell 1 Besöksstatistik för dans 2000
Teaterårsboken 2000 och Kulturrådet dansstatistik

Produktion	Koreograf	Antal speltillfällen	Antal speltillfällen fri grupp	Besök	Besök endast fri grupp
Octiluca	Virpi Pahkinen	2	2	170	170
Saligram	Virpi Pahkinen	13	13	2 860	2 860
Uzumon	Virpi Pahkinen				
Detektiverna Råvak & iik...	Parkerad rörelse				
Duo	Parkerad rörelse				
Flamingos	Parkerad rörelse				
Rosa	Parkerad rörelse				
Sex små rätter	Parkerad rörelse	97	97	5 690	5 690
Alldeles absolut A	Claire Parsons	97	97	10 000	10 000
C-scan	Claire Parsons	7	7	425	425
Duck Walk	Claire Parsons	5	5	375	375
In Blue	Claire Parsons	14	14	1 300	1 300
	Rytm bá	161	161	18 124	18 124
Krumsprång	Sinkelipass	63	63	9 435	9 435
(In)no sens(e), Excommunication	Skånes Dansteater/Tanvet, Jacosson	4		239	
En hyllning till fotbollen	Skånes Dansteater/Strømgren	78		10 632	
Ett paradiset trängt (akt 2)	Skånes Dansteater/Josefsson	1		900	
Siluett	Skånes Dansteater/Josefsson	45		18 413	
Utan titel	Skånes Dansteater/Josefsson	12		4 947	
Al Aire	Parkteatern/Wassberg	45	45	38 844	38 844
Svenska Balettskolan	Parkteatern/Kirkpatrick, MacMillan m.fl	3	3	2 700	2 700
Sagan om den lilla farbrorn	Svensk Balettproduktion/Valentin	1	1	102	102
Dans i Stadens rum	Tiger/Külper	18	18	1 460	1 460
I simarillas land	Tiger/Külper	3	3	328	328
Tillstånd fem	Tiger/Külper	1	1	110	110
Tolv tiger	Tiger/Külper	3	3	350	350
Virvelvind	Tiger/Külper	7	7	610	610
Dans DJs	Scen och Sinnesp/Unander-Scharin	?	?	?	?
Orfeus klagan	Scen och Sinnesp/Unander-Scharin	13	13	1 400	1 400
Rörelsemelodier	Scen och Sinnesp/Unander-Scharin	1	1	113	11
Tanke, mönster och tomrum	Scen och Sinnesp/Unander-Scharin	13	13	1 018	1 018
I Have a Date with Spring	Gu Wei	2	2	600	600
Sov, tänker hon	Gunilla Witt Dans och Poesi/Witt	23	23	758	758
Tåspets och handstående	Älvsborgsteaterns dansensemble	25		1 653	
Vargklyftan	Älvsborgsteaterns dans./Elisson	40		3 676	
Play House	Jens Östberg	3	3	1 460	1 460
Summa		1 739	1 257	427 175	218 268

Källa: Kulturrådets teater- och dansstatistik 2000 samt Teaterårsboken 2000

Tabell 2. Antal anställningsmånader per person och yrke i fria dansgrupper redovisade till Statens kulturråd 2000

	1-6 dagar	1-3 veckor	1 mån.	2 mån.	3 mån.	4 mån.	5 mån.	6 mån.	7 mån.	8 mån.	9 mån.	10 mån.	12 mån.	summa
koreograf			4	3	4	2	2	2			3		5	25
koreograf/dansare			1	3	1	1								6
producent/projektl			9	4	2	1	2	2		1	1	1	2	25
producentassistent		1				1								2
medverkande	17	9	11											37
dansare	2	15	37	23	6	9	8	8	2	1		3		114
ljusdesigner		3	2	3	2		1							11
tekniker	1	5	3	4	1		1						2	17
teknisk samordnare					1									1
turnéledare		1												1
kompositör/tons			1											1
kompositör/musiker	1		1	2	1									5
musiker	4	8	2	3		4								21
regissör			1											1
marknadsförare				1										1
administratör					3	1								4
biljettkassör			2											2
ekonom		2	1	1										4
fotograf	1	2	1											4
repetitör/pedagog	1	7	1											9
kostym	1	2		1										4
sömmerska			1											1
maskör		2												2
scenograf		1	4	3										8
scenograf/filmare					2									2
snickare		1												1
vaktmästare		1												1
formgivare			1	1										2
filmare/videored.		1	1	1										3
konstnär		1		1		1								3
föredragshållare	13													13
poet		1												1
Summa	41	63	84	54	23	20	14	12	2	2	4	4	9	332

från 1 månad är halva avrundade uppåt, dvs. 2,5 månader är markerade som 3 månader

Källa: De fria dansgruppernas redovisningar till Kulturrådet för år 2000

Tabell 3 Intäktsfördelning dans- och teatergrupper 2000

	Totala intäkter	Bidrag stat	Bidrag landsting	Bidrag kommun	Övrigt offentligt stöd	Spelintäkter	Spons.	Övriga intäkter
Tkr, Fria teatergrupper								
verksamhetsbidrag, 39 st.	123 052	35 785	9 313	24 218	5 466	39 766	207	8 297
projektbidrag, 19 st.	25 678	5 504	1 113	5 845	1 520	9 690	193	1 814
Summa, 58 st.	148 730	41 289	10 426	30 063	6 986	49 456	400	10 111
Procentuell fördelning								
Fria teatergrupper								
verksamhetsbidrag	100	29%	8%	20%	4%	32%	0%	7%
projektbidrag	100	21%	4%	23%	6%	38%	1%	7%
Total	100	28%	7%	20%	5%	33%	0%	7%
Genomsnittlig inkomst i tusental kronor								
Fria teatergrupper								
verksamhetsbidrag	3 155	918	239	621	140	1 020	5	213
projektbidrag	1 351	290	59	308	80	510	10	95
Total	2 564	712	180	518	120	853	7	174
Tkr, Fria dansgrupper								
verksamhetsbidrag								
och projektbidrag, 28 st.	26 070	11 579	1 472	3 527	799	7 554	0	1 234
procentuell fördelning	100%	44%	6%	14%	3%	29%	0%	5%
Genomsnitt i tkr	931	414	53	126	29	270	0	44

Källa: Kulturrådets teater- och dansstatistik 2000

Tabell 4 Kulturrådets verksamhets- och projektbidrag till dans och teatergrupper 1976–2000

Kulturrådets verksamhets- och projektbidrag fria dansgrupper

	1976/77	1979/80	1982/83	1985/86	1988/89	1991/92	1992/93
Bidrag	300 000 kr	839 000 kr	1 518 000 kr	1 917 000 kr	3 685 000 kr	4 728 000 kr	6 019 000 kr
Antal	8	15	14	10	13	16	16
Genomsnitt	37 500 kr	55 933 kr	108 429 kr	191 700 kr	283 462 kr	295 500 kr	376 188 kr
ökning i kr		539 000 kr	679 000 kr	399 000 kr	1 768 000 kr	1 043 000 kr	1 291 000 kr
	1993/94	1994/95	1995/96	1997	1998	1999	2000
Bidrag	6 378 000 kr	6 580 000 kr	6 115 000 kr	6 434 000 kr	7 855 000 kr	9 695 000 kr	11 579 000 kr
Antal	18	19	16	24	18	32	28
Genomsnitt	354 333 kr	346 316 kr	382 188 kr	268 083 kr	436 389 kr	302 969 kr	413 536 kr
ökning i kr	359 000 kr	202 000 kr	-465 000 kr	319 000 kr	1 421 000 kr	1 840 000 kr	1 884 000 kr

Kulturrådets verksamhets- och projektbidrag fria teatergrupper

	1976/77	1979/80	1982/83	1985/86	1988/89	1991/92	1992/93
Bidrag	3 031 000 kr	7 515 000 kr	12 735 000 kr	17 155 000 kr	23 865 000 kr	32 843 000 kr	34 777 000 kr
Antal	31	40	46	47	54	58	56
Genomsnitt	97 774 kr	187 875 kr	276 848 kr	365 000 kr	441 944 kr	566 259 kr	621 018 kr
ökning i kr		4 484 000 kr	5 220 000 kr	4 420 000 kr	6 710 000 kr	8 978 000 kr	1 934 000 kr
	1993/94	1994/95	1995/96	1997	1998	1999	2000
Bidrag	29 077 000 kr	29 061 000 kr	31 010 000 kr	34 543 000 kr	39 059 000 kr	48 588 000 kr	41 289 000 kr
Antal	56	58	61	62	61	66	58
Genomsnitt	519 232 kr	501 052 kr	508 361 kr	557 145 kr	640 311 kr	736 182 kr	711 879 kr
ökning i kr	-5 700 000 kr	-16 000 kr	2 040 000 kr	3 533 000 kr	4 516 000 kr	9 529 000 kr	-7 299 000 kr

exkl. Orienteatern

År 2000 är Orienteatern flyttad från de fria grupperna, tillika miljonerna.

Källa: Kulturrådets teater- och dansstatistik 1993/94–2000 samt tabell 6.5.3 sid. 131 & tabell 6.2.1d sid. 81. Tjugofem års kulturpolitik 1974–1994, tabellbilaga

Tabell 5 Fiktiv produktionsbudget
Baserad på procentuell kostnads- och intäktsfördelning enligt dansstatistik 2000

Kostnaderna för produktionen utgår ifrån att den repeterar i subventionerade studios och att den första spelperioden förläggs till ett subventionerat hus för dansen. Om gruppen spelar på en egen scen eller hyr en tom scen måste 200.000 kr läggas till i projektbudgeten.

Kostnader repetitioner och instudering		
4 dansare	2 mån. à 18 000	144 000 kr
1 koreograf	3 mån. à 22 000	66 000 kr
1 scenograf	1,5 mån. à 20 000	30 000 kr
1 ljusdesigner	1,5 mån. à 20 000	30 000 kr
1 tekniker	1 mån. à 18 000	18 000 kr
1 kostymör	1,5 mån. à 20 000	30 000 kr
1 producent	3 mån. à 22 000	66 000 kr
	summa	384 000 kr
	sem. ers. 12%	46 080 kr
	summa	430 080 kr
	lkp 45 %	193 536 kr
	summa	623 616 kr
Lönekostnader spelperiod om 1 månad och turné omfattande 2 månader		
4 dansare	3 månader à 18 000	216 000 kr
1 koreograf	upphovsrätt + 1 mån.	50 000 kr
1 tekniker	3 månader	54 000 kr
1 turnéledare	2 månader à 18 000	36 000 kr
1 producent	1 månad à 22 000	22 000 kr
	summa	378 000 kr
	sem. ers. 12%	45 360 kr
	summa	423 360 kr
	lkp 45 %	190 512 kr
	summa	613 872 kr
Övriga kostnader		
produktionskostnader		140 000 kr
lokalkostnader		40 000 kr
marknadsföring		60 000 kr
administration		30 000 kr
turnékostnader		60 000 kr
övriga kostnader		100 000 kr
	summa	430 000 kr
	Total	1 667 488 kr
Lkp omfattar sociala avgifter, arbetsmarknadsförsäkringar och pensionsförsäkring. Musik till produktionen är beräknad på redan befintlig musik där upphovsrättsliga kostnader ingår i produktionskostnaderna.		
Intäkter	fördelning enligt dans	fördelning enligt teater
Stat	704 000 kr	448 000 kr
Landsting	96 000 kr	112 000 kr
Kommun	208 000 kr	320 000 kr
övrigt öff. stöd	48 000 kr	80 000 kr
spelintäkter	464 000 kr	528 000 kr
sponsring	0 kr	0 kr
övriga intäkter	80 000 kr	112 000 kr
summa	1 600 000 kr	600 000 kr